

Să vorbim despre Europa

Buletin informativ, editat de Asociația Presei Independente (API), în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, în parteneriat cu I.S. „Poșta Moldovei”, S.A. „Moldpresă”, Compania „Air Moldova”, cu suportul proiectului „Consolidarea Capacităților Instituționale ale Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene”, finanțat de Guvernul Suediei și implementat și co-finanțat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

ARGUMENT

Cine ne așteaptă în Europa?

Sorina Ștefărcă

Fraza din titlu nu este singura din acel registru larg care, în ultimul timp, se face tot mai auzit în discursurile unor preținși politicieni, dar și pe la nunți sau cumetrii. La ea am putea adăuga aproape retoricele „Da cui trebuie noi în Europa ceea?!” „Da ce o să ne dea nouă europenii iștia?” și încă vreo duzină în aceeași cheie. Însotite, bineînțeles, de omniprezentele nostalgii după veacul de aur comunist... Și îmi vine să spun, atunci când le aud, că tare le mai place moldovenilor să se tânguiască. Dar înțeleg că este vorba nu doar de o „jale” de suprafață, ci de un fel de gândi și a vedea lucrurile - după principiul că „toți îmi sunt datori”. De ce toți ne sunt datori și de ce ar trebui cineva, undeva, să ne aștepte, se pare că nu se întreabă nimeni.

Mi-am amintit de această „filozofie de viață” hoinărind prin capitala lumii, Roma, unde m-au prins ultimele zile de vară. Ruinele antice care, în acest oraș, îți apar în față în cele mai neașteptate locuri m-au dus involuntar cu gândul la alte ruine - cele rămase în mai toate satele Moldovei după '91, când au fost dezmembrate, cărămidă cu cărămidă, ferme, depozite, spitale sau instituții administrative. Nu știu cine a decis primul că este în drept să procedeze astfel. Știu însă că, dacă aduci cumva subiectul în discuție, afli că vinovați de aceste acte de vandalism sunt „alții”, care erau datori de păzească aceste clădiri, și nu cei care au cărat acasă saci cu cărămidă.

Apoi mi-au apărut în față ochilor ruinele monumentelor istorice din capitala noastră Chișinău. Monumente, cu certitudine, mai puțin spectaculoase decât cele romane, dar care nu sunt mai puțin prețioase pentru patrimoniul nostru cultural. Cu toate acestea, ele sunt demolate pe furis, ilegal, pentru ca în locul lor să crească mall-uri.

Credeți că paralelele de mai sus nu au nicio legătură cu întrebarea din titlu? Poate că da, poate că nu - recunosc, nici eu nu mi-am formulat un răspuns univoc. De un lucru, însă, sunt convinsă - Europa este atitudine, inclusiv față de probleme aparent mărunte. Inclusiv față de ruine. Și din atitudinile noastre se nasc așteptările lor.

La cules fructe de corn
Foto: Lilia Zaharia

AC PENTRU COJOCUL... embargourilor

De ce fermierul Sergiu Plotnic din Telenești nu se teme de restricțiile de export impuse de Federația Rusă

Sergiu Plotnic din Telenești este unul dintre producătorii agricoli autohtoni pe care nu-l sperie restricțiile de import, impuse în luna iulie de Federația Rusă. El exportă fructe proaspete și uscate în Polonia, România, Germania, Armenia și Belarus și susține că, pentru a te bucura de încredere pe piața externă, trebuie să fii onest, să-ți faci cu pasiune munca și să știi cum să îți promovezi produsele. Important e să nu te sperii de provocări și, dacă este posibil, să le și anticipezi.

Lilia Zaharia,

La poalele pădurii din satul Ghiliceni, raionul Telenești, recoltarea fructelor de corn este în toi. Deja de câțiva ani, în această perioadă a anului, sătenii vin aici să dea o mână de ajutor și, bineînțeles, să câștige un ban. „Fructele nu sunt nici verzi, dar nici prea coapte. Le culegem acum, deoarece urmează să fie transportate în altă țară și trebuie să reziste la drum. Și dacă sunt prea verzi, ele se zbârcesc, iar dacă sunt prea coapte, se strică”, ne explică Ion Andronic, un localnic din Ghiliceni.

Exportăm fructe uscate și spre Est, și spre Vest

După ce sunt culese, fructele sunt transportate în orașul Telenești, unde

sunt sortate: cele mai mășcate sunt exportate, cele mai mărunte - uscate. Nu se pierde nimic din producția fermierului Sergiu Plotnic... Producătorul spune că, în acest an, fructele proaspete de corn vor fi transportate în Armenia. „Este pentru prima dată când lucrăm cu această țară. Anterior am exportat și spre Est, și spre Vest. Bunăoară, în Polonia exportăm mere, pere și prune uscate, această țară fiind și unul dintre cei mai vechi parteneri ai noștri. Fructele uscate de măceș merg în România și în Rusia, iar fructe de vișine am exportat în Germania și în Belarus, ambele țări optând pentru fructele uscate fără sămburi”, menționează Sergiu Plotnic.

DEMOLĂM MITURILE

De ce îi pasă Uniunii Europene de Moldova?

De ce Moldova este importantă pentru Europa? Este Uniunea Europeană ghidată de un interes economic în Moldova? Dar cât de adevărate sunt afirmațiile precum că UE, în această parte a lumii, se conduce de raționamente geopolitice? Există oare, într-adevăr, o competiție între Rusia și Uniunea Europeană în Europa de Est? În acest caz, de ce politicile UE, promovate în țările Europei de Est, sunt mai mult reactive, decât strategice? Și, în definitiv, de ce îi pasă UE de Republica Moldova și care este adevăratul ei interes în regiune? Răspunsul la întrebările date îl găsiți în analiza semnată de dr. Martin Sieg, expert în integrarea europeană.

Pag. 6-7

Asociația Presei Independente

continuare în pag. 5

Miniștrii de Externe din țările Uniunii Europene, la Chișinău:

Europa va susține, în continuare, Moldova

În prima zi a lunii septembrie, Chișinăul a găzduit cea de-a noua Reuniune a Grupului pentru Acțiunea Europeană a Republicii Moldova, desfășurată la nivelul miniștrilor de Externe ai celor 28 de state membre ale Uniunii Europene. Printre participanții speciali ai reuniunii s-a numărat și Comisarul european pentru Extindere și Politica de Vecinătate, Ștefan Füle.

Natalia Cazacu

În deschiderea reuniunii, în calitate sa de gazdă a evenimentului, viceprim-ministrul Natalia Gherman, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, le-a mulțumit partenerilor din statele UE pentru susținerea acordată parcursului european al Republicii Moldova atât în aspect politic, cât și prin implementarea diverselor programe de asistență. „Următorii ani - dar, în mod special, 2015 - va fi decisiv pentru viteza cu care ne vom apropia de realizarea perspectivei europene a Republicii Moldova, din partea statelor UE existând suficientă înțelegere, dar și încurajare pentru continuarea parcursului nostru european. Or, aceasta este logica Acordului de Asociere, respectiv schema după care ne vom construi și mai departe

Miniștrii de Externe din țările Uniunii Europene. Chișinău, 1 septembrie 2014. Foto: mfa.gov.md

dialogul cu UE. Aceasta este și viziunea unei Moldove stabile și prospere, membră a marii familiei comunitare, pe care o împărtășesc și partenerii noștri europeni”, a declarat șefa diplomației de la Chișinău.

„Moldova nu este singură...”

Printre subiectele-cheie discutate în cadrul reuniunii se numără implementarea provizorie, începând cu 1 septembrie, a Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, integrarea graduală a economiei moldovenești pe piața internă a UE și identificarea modalităților concrete de sprijin pe care

Uniunea Europeană per ansamblu, și statele membre pe filieră bilaterală, îl pot oferi țării noastre în contextul restricțiilor pentru accesul produselor noastre agricole pe piața din Rusia. La rândul lor, oficialii europeni au reiterat ideea că Moldova „nu este singură” în parcursul său european și au apreciat această reuniune drept o dovadă de solidaritate cu țara noastră în contextul regional.

„Uniunea Europeană susține traseul european al Republicii Moldova și procesul intern de reforme, care vizează o modernizare a societății, o racordare la sistemul de valori politice, democratice, economice ale UE și o viață mai bună pen-

tru fiecare dintre cetățenii țării dumneavoastră”, a declarat ministrul Afacerilor Externe al României, Titus Corlățean, co-președinte al reuniunii.

În aceeași ordine de idei, secretarul de stat pentru Afaceri Europene al Franței și co-președintele Reuniunii, Harlem Désir, a precizat că „Acordul de Asociere intră în vigoare în beneficiul cetățenilor, deoarece obiectivul acestui parteneriat este de a asigura stabilitatea și securitatea pentru Republica Moldova”.

„Reconfirmăm deplina susținere pentru alegerea europeană a Republicii Moldova și suntem pregătiți să muncim împreună pentru ca acest proces să fie un adevă-

rat succes pentru cetățeni”, a declarat ministrul Afacerilor Externe al Italiei, Federica Mogherini, țara căreia deține și președinția semestrială a UE.

Întrevederi bilaterale, pentru un viitor comun

În marja reuniunii, ministrul Natalia Gherman și omologul său maltez au semnat, în numele executivelor celor două țări, un Memorandum în domeniul Guvernării digitale. Documentul va permite intensificarea colaborării în acest domeniu prin implementarea tehnologiilor informaționale moderne pentru îmbunătățirea calității serviciului public. În

conformitate cu acest Memorandum, vor fi efectuate schimburi de experiență și de experți, se vor desfășura activități și proiecte comune în domeniul guvernării electronice și al reformei administrative. Memorandumul va contribui la o cooperare reciproc avantajoasă între cele două țări în vederea dezvoltării unei guvernării transparente și eficiente. (Aceasta a fost prima vizită în țara noastră a unui ministru de Externe maltez de la stabilirea relațiilor diplomatice moldo-malteze, la 3 iulie 1996.)

De asemenea, șefa diplomației de la Chișinău a avut întrevederi bilaterale cu ministrul Federal de Stat al Germaniei, Michael Roth, cu ministrul Afacerilor Externe al Italiei, Federica Mogherini, cu ministrul Afacerilor Externe al Poloniei, Radosław Sikorski, cu secretarul pentru Afaceri Europene al Franței, Harlem Désir, și cu Linas Linkevicius, ministrul Afacerilor Externe al Lituaniei.

Reuniunea Grupului pentru Acțiunea Europeană a Republicii Moldova este o platformă de dialog lansată în ianuarie 2010, la inițiativa României și Franței, pentru promovarea intereselor și vizibilității Moldovei pe agenda europeană. Aceasta a fost cea de-a doua reuniune organizată la Chișinău, după cea din septembrie 2010.

A fost inaugurat Gazoductul Iași-Ungheni

La cea de-a 23 aniversare a Independenței, Republica Moldova a făcut un prim pas spre independența energetică

Inaugurarea Gazoductului Iași-Ungheni. Ungheni, 27 august 2014. Foto: gov.md

Gazoductul Iași-Ungheni a fost inaugurat miercuri, 27 august, chiar de Ziua Independenței Republicii Moldova, de către Premierul Iurie Leancă, de Prim-ministrul României, Victor Ponta, și de către Comisarul European pentru Energie, Günther Oettinger. Cu acest prilej, cei trei oficiali au subliniat că Republica Moldova nu va mai sta niciodată cu frica de a rămâne fără energie.

Potrivit Premierului Iurie Leancă, prin acest proiect Republica Moldova va fi mai sigură că nimeni nu-i va crea probleme sau o va amenința, subliniind că în doi ani se va realiza și interconectarea pentru energie electrică din România.

„Aceste proiecte nu sunt orientate împotriva cui-va - ele sunt în interesul Republicii Moldova și al cetățenilor ei. Asta înseamnă că vom fi mult mai siguri că nimeni nu va putea să ne creeze probleme, să ne amenințe, dar vom avea o relație absolut normală, absolut civilizată”, a afirmat Iurie Leancă.

Primele cantități de gaze au început a fi livrate la data de 1 septembrie.

„Cred că prin inaugurarea de azi dăm un mesaj pentru toată lumea și aș vrea să fim prieteni cu toată lumea, dar mesajul să fie foarte clar: Moldova și România, ca să fie cu adevărat independente, au nevoie și de energie, așa cum avem nevoie și de toate celelalte resurse. Împreună putem să fim cu adevărat

independenți și împreună putem să fim cu adevărat respectați pentru asta. Acesta e mesajul pe care îl dăm astăzi Europei și tuturor. Sunt convins că acest gaz va fi nu doar mai ieftin, dar va fi sigur și în felul asta niciodată Moldova nu va sta cu teama că poate să rămână fără energie”, a declarat premierul Ponta.

Acordul de operare pentru punctul de interconectare transfrontalieră, semnat recent la București între Întreprinderea de Stat „Vestmoldtransgaz”, operator al sistemului de transport de gaze naturale al Republicii Moldova, cu Societatea Națională de Transport Gaze Naturale a României „Transgaz”, pune bazele unei colaborări pentru operarea în comun a gazoductului Iași-Ungheni

cu lungimea totală de aproximativ 44 de kilometri. Capacitatea totală a gazoductului este de 1,5 miliarde de metri cubi de gaze pe an, dar la prima etapă vor fi livrate din partea României gaze în volum de până la 50 milioane de metri cubi pe an.

Lucrările la construcția gazoductului au început la 27 august 2013. Proiectul gazoductului va fi complet peste doi ani, când vor fi finalizate cele două stații de creștere a presiunii. Aceste instalații au un cost total de 120 milioane euro, banii fiind alocați de România și Comisia Europeană. La fel, Republica Moldova urmează să realizeze conexiunea de la Ungheni la Chișinău în următorii doi ani.

(N. C.)

Octavian Calmâc, viceministru al Economiei:

„Din 1 septembrie 2014 are loc cea mai mare deschidere a pieței europene pentru produsele din Republica Moldova”

Andreea Ștefan

— Dle Calmâc, de la 1 septembrie a început să funcționeze Zona de Liber Schimb (ZLS) cu Uniunea Europeană. Prin ce s-a remarcat respectiva zi?

— Eu aș prefera să vorbesc mai curând de continuitate, legat de această zi de 1 septembrie 2014, și asta pentru că Republica Moldova beneficiază încă din 2008 de preferințe comerciale autonome la exportul pe piața comunitară. Doar că, de acum încolo, deschiderea din partea UE va fi mult mai largă și va cuprinde grupuri noi de mărfuri pentru care taxele vamale nu doar că vor fi reduse – esența acestui Acord este eliminarea tuturor taxelor vamale la import și a taxelor cu efect echivalent. Deci, pentru anumite sectoare, domenii și produse, punerea în aplicare a Acordului de Asociere și a Zonei de Liber Schimb va fi mult mai atractivă. Agenții economici, care efectuează comerț cu Uniunea Europeană, își vor prelungi contractele, având în vedere aranjamentele anterioare. Avantajul Acordului de Asociere este că, spre deosebire de preferințele comerciale autonome – convenite, inițial, pentru un termen de trei ani, extinse ulterior pentru alți doi ani –, oferă un regim de comerț liber cu UE, pe o perioadă nedeterminată de timp, și le dă agenților economici posibilitatea de a-și gândi proiectele de business, inclusiv cele investiționale sau de creștere a producției, în perspectivă. Acel regim comercial precedent, aplicabil și acum, era bun pentru perioade medii de planificare, lucru destul de neatractiv pentru investiții de proporții.

— Apropo de perspectivă. Noi, din câte știm, abia învățăm să gândim pe termen lung, fiind obișnuiți să planificăm mai... sezonier. Cât de reală e schimbarea acestei abordări ce nu e produc-

tivă nicăieri și pentru nimeni?

— Este adevărat că businessul din Republica Moldova gândește mărunț și, de multe ori, nu are viziune strategică de durată. Dar noi, prin diferite programe de instruire oferite mediului de afaceri, încercăm să multiplicăm practicile pozitive de planificare. Sunt activități pe care le desfășurăm prin intermediul organizațiilor și asociațiilor antreprenorilor mici și mijlocii, al autorităților subordonate Ministerului Economiei sau al Camerei de Comerț și Industrie, ai cărei membri sunt majoritatea reprezentanților mediului de afaceri. Aceste structuri dispun și de fonduri europene pentru instruirea și pregătirea unei culturi antreprenoriale mai ridicate în rândurile businessului național.

Pentru malul stâng, preferințe comerciale autonome vor fi extinse până în anul 2016

— Ce se întâmplă cu Transnistria? Cum evoluează dialogul privind punerea în aplicare și de către autoritățile de la Tiraspol a Zonei de Liber Schimb?

— Agenții economici din regiunea transnistreană vor beneficia în continuare de preferințe comerciale autonome, care pentru ei sunt extinse până la 1 ianuarie 2016. Dacă, între timp, autoritățile de la Tiraspol nu-și vor schimba poziția față de Zona de Liber Schimb, după aceasta dată oamenii de afaceri din regiune nu vor putea beneficia pe deplin de avantajele ZLS și vor efectua exporturile în regim obișnuit, cu achitarea taxelor vamale la introducerea mărfurilor în spațiul european. E o situație ce va afecta fluxurile comerciale ale agenților economici de peste Nistru. Nu în zadar, mai mulți oficiali de la Bruxelles au mers la Tiraspol pentru a informa autoritățile de acolo despre

Noi, în Europa, am dus produsele numai pentru procesare. În rețele niciodată nu am comercializat. În CSI, exportul de fructe și legume a fost doar la piețe agricole, haotic – un fel de bazaruri care, deși dădeau un confort de moment vânzătorului, nu ofereau și o perspectivă de dezvoltare.

posibilele riscuri, ca urmare a neaplicării acestor norme. Dar dialogul cu Tiraspolul continuă, fiind menținut în cadrul unui grup de lucru pentru consolidarea încrederii pe blocul economic. Avem două platforme de discuții – cu autoritățile politice, dar și cu oamenii de afaceri de peste Nistru.

— Sunt la fel de receptivi sau, din contra, la fel de reticenți?

— Rezerve există și de o parte, și de alta. Dar scopul nostru este să le explicăm felul în care vor funcționa aceste norme și, mai ales, faptul că este necesar să le accepte, în situația în care 40 la sută din exportul regiunii transnistrene merge către Uniunea Europeană. Iar dacă mai luăm în considerare faptul că alte 40 la sută merg spre malul drept al Nistrului, rezultă că circa 80 la sută din exporturile regiunii de Est a Republicii Moldova merg spre Vest.

Avem mari așteptări din partea mediului investițional

— Ce sectoare ale economiei vor resimți mai întâi de toate instituirea ZLS?

— Cred că fructele și legumele, deoarece pentru aceste produse are loc cea mai mare, din câte a existat vreodată, deschidere a pieței europene. În cadrul

preferințelor comerciale autonome am beneficiat doar de o ușoară reducere a taxelor vamale, ceea ce nu era atractiv pentru producătorii noștri de fructe și legume. Acum, odată cu punerea în aplicare a Acordului de Asociere, avem mari așteptări din partea mediului investițional. Sperăm să putem atrage investiții și proiecte de anvergură, și cred că trebuie să pornim de la sere, de la producția ecologică și de la asigurarea unor cantități de fructe și legume în stare proaspătă. Un alt sector este cel al zahărului, pentru care s-au majorat cotele. Astăzi, această piață este singura ce rămâne în regim preferențial și, de fapt, toate surplusurile de zahăr care se vor înregistra în industrie vor fi exportate pe piața europeană. Acesta este colacul de salvare pentru sector. Nu în ultimul rând vor resimți beneficiile ZLS vinificatorii, pentru care din 1 ianuarie 2014 au fost scoase toate restricțiile cantitative la exportul pe piața UE și care sunt în proces de ajustare a tehnologiilor la standardele europene.

— Putem spune că, astăzi, sectorul agricol din Republica Moldova, în special, fructele și legumele, trece prin ceea ce au trecut vinurile după 2008?

— De fapt, chiar asta are loc. Restricțiile de export,

impuse de Federația Rusă, sunt un motiv în plus pentru a moderniza acest sector. Toate fluxurile financiare, inclusiv programele de subvenționare alocate de Guvern sau cele finanțate de donatori, vor fi canalizate spre îmbunătățirea bazei tehnico-materiale a acestui sector pentru a ne conforma la cerințele internaționale.

Modernizarea agriculturii este un proces inevitabil

— Cât de dispuși sunt reprezentanții sectorului, fermierii, să se modernizeze?

— Este un lucru inevitabil pentru toți cei care doresc să aibă un business durabil cu piațe alternative de desfacere. Toți cei care acceptă o astfel de abordare trebuie să investească, pornind de la capacități mai mari de producere, păstrare, stocare, prelucrare, garantarea tranzacțiilor la export. Avem multe cereri de cantități mari de produse – atât fructe, cât și legume –, venite de la rețelele de comerț, și nu avem oferte corespunzătoare, din simplitudine de motiv că parcelarea care a avut loc în Moldova nu permite producerea unor cantități mari. Asta pe de o parte. De cealaltă parte, lipsesc capacitățile de asigurare a calității. Dar viața nu stă în loc. Astfel, 2014 e primul an când în țară au fost introduse peste 15 linii de calibrare și sortare a fructelor, care permit ca circa 40% din toate fructele să fie trecute prin procedura de calibrare și marcare a produselor la export. Modernizarea agriculturii este un proces strict necesar.

— Chiar și într-o țară destul de reticentă la schimbare?

— Reticența este până la proba contrarie. Să ne amintim cum a fost cu marcarea și standardizarea ouălor. Producătorii noștri s-au opus, timp de peste cinci ani de zile, introducerea acestui element, pentru că era vorba de investiții. Dar, în cele din urmă, s-au conformat. Fiindcă reprezintă un avantaj pentru consumatori, dar și o cerință minimă a pieței. Azi, ni s-au oferit cote destul de mari la exportul de ouă în UE – peste 7000 de tone sau 160 de milioane de ouă. Niciodată nu am avut asemenea exporturi, maxima fiind de 95 de milioane de ouă în România, pe când funcționa Acordul de comerț liber cu țara vecină, până în 2005. Așadar, este un sector de perspectivă, în care în ultimii ani au fost făcute investiții. Dar, pentru ca să se producă acest impuls, a fost nevoie să fie introduse standardele europene de calitate. Investiții similare trebuie făcute și în celelalte sectoare. Doar astfel vom putea ieși din zona comerțului pe care l-am făcut până acum – mai mult la nivel de piețe agricole, neorganizat, fără acces la rețelele mari, unde și prețul este mai bun.

— Vă referiți la comerțul cu Europa sau la comerțul cu Estul?

— La ambele. Noi, în Europa, am dus produsele numai pentru procesare. În rețele niciodată nu am comercializat. În CSI, exportul de fructe și legume a fost doar la piețe agricole, haotic – un fel de bazaruri care, deși dădeau un confort de moment vânzătorului, nu ofereau și o perspectivă de dezvoltare.

Octavian Calmâc, viceministru al Economiei:

„Din 1 septembrie 2014 are loc cea mai mare deschidere a pieței europene pentru produsele din Republica Moldova”

► urmare din pag. 3

Statul nu asigură și nu garantează partenerii comerciali

— *Totuși, înțelegem că eliminarea taxelor nu este suficientă. Că între Europa și livada din Moldova se află „nesuferitele” de standarde de calitate, dar și necesitatea de a stabili parteneriate cu agenții economici. Și foarte multă lume pare să aștepte ca statul să le asigure aceste parteneriate...*

— Există cerințe cărora trebuie să ne conformăm – și așa e în toată lumea. Cât privește legăturile comerciale, statul nu asigură și nu garantează partenerii. Parteneriatele se fac pe riscul propriu și cu propriul efort. Ceea ce poate face statul este să pună la dispoziție undița pentru a prinde pește. Astfel, noi facem deja înțelegeri preventive cu marile rețele de comerț atât din țară, cât și de peste hotare, precum Metro, Tesco sau Carrefour. Bunăoară, recent au fost purtate discuții cu partea germană despre posibilitatea de a comercializa fructe – în special, mere – în rețeaua Metro. Ulterior, am luat legătura cu reprezentantul Metro din Moldova, care stabilește cantitatea și posibilul preț ce poate fi plătit de acest cumpărător pentru fructele noastre. După care ele sunt distribuite prin rețeaua Metro în toată Europa... Dar, voi reitera: responsabilitatea contractuală le revine în totalitate producătorilor și exportatorilor. Tocmai de aceea, îi încurajăm pe producători și exportatori să se unească în asociații, ca să poată asigura cantitatea și calitatea la export.

— *Una dintre supărări-le mari ale agriculturii e că, înainte, venea mașina, încărcă marfa direct pe câmp și nu mai aveau nicio bătaie de cap...*

— Da, venea mașina pe câmp sau în livadă, se dădeau bani cash, se îndeplinea o declarație vamală de nimic și nu se plătea nici un impozit... Acum, într-adevăr, este ceva mai mult de lucru. Trebuie să fie mai inteligenți și să obțină alte cunoștințe, decât cele ce țin de creșterea fructelor sau legumelor.

În ultimii șase ani, nu am avut nicio reclamație vizavi de corectitudinea eliberării certificatelor de origine

— *În contextul sancțiunilor Rusiei, ce faceți ca să spulberați te-*

Foto: Adevarul

merile privind eventualele re-exporturi – unul dintre argumentele-cheie ale oficialilor de la Moscova, legat de Acordul de Asociere și de Zona de Liber Schimb?

— În comerțul internațional există o procedură bazată pe un set de reguli foarte stricte pentru a determina țara de origine. În Republica Moldova, instituția responsabilă de determinarea țării de origine este Serviciul Vamal, pe când în toate țările CSI acestea sunt Camerele de Comerț și Industrie – organizații guvernamentale, care se mai întâmplă să mai dea și certificate cu erori... Noi, din 2008, când am trecut aceste responsabilități în atribuția Serviciului Vamal, nu am avut nicio reclamație vizavi de corectitudinea eliberării certificatelor de origine. Pentru fructe și legume nu poate fi schimbată țara de origine, în acte fiind indicată doar țara unde ele au fost crescute. În cazul produselor mai complexe – în special, al celor industriale –, există noțiunea de *critériul transformării suficiente a materiei prime*. Aceasta înseamnă că trebuie să fie creată o supravaloare de peste 35 la sută față de costul materiei prime importate, pentru ca să se considere că acest produs a fost fabricat în țara transformării – de exemplu, în Republica Moldova. Este un întreg sistem internațional de monitorizare, foarte complex și, de facto, este imposibil să introduci mărfuri dintr-o țară, să schimbi documentația tehnică și să-l vinzi sub brandul altei țări, de exemplu, ca „produs în Moldova”.

— *De ce Moscova nu acceptă aceste argumente?*

— De fapt, Moscova le acceptă. Doar că, fiind un subiect destul de tehnic, pe care îl pot discuta numai specialiștii din domeniul vamal și cel al comerțului internațional,

” **Acordul de Asociere prevede angajamente pentru, cel puțin, zece ani înainte. Și astăzi, când el a început să intre în vigoare, înțeleg că a fost mult mai ușor să negociem, decât să transpunem în practică cele negociate și să trecem la următoarea etapă, de țară-candidat. Pentru că acest Acord, de facto, este o derivară a aquis-ului comunitar... Cred însă că această misiune nu este imposibilă. Totul va depinde de coerența și sinergia instituțiilor statului pentru realizarea obiectivelor trasate, și de puterea de consolidare a viitorului Parlament, care va trebui să adopte sute de inițiative legislative care urmează să vină de la Executiv.**

pentru unii politicieni este mult mai simplu să facă declarații despre existența unor riscuri de reexport de mărfuri etc. În realitate, orice reexport care se duce din Republica Moldova, are indicată în documentele vamale țara lor de origine. Noi avem reexporturi în Rusia din Turcia, din alte țări europene, dar niciodată nu s-a încercat schimbarea țării de origine.

— *Ce șanse sunt ca să fie depășită problema sancțiunilor rusești și când?*

— Noi muncim în două direcții: încercăm să resetăm dialogul bilateral cu Federația Rusă, prezentând argumente vizavi de inoportunitatea aplicării acestor sancțiuni și lipsa unui cadru juridic adecvat, de vreme ce Acordul de comerț liber în cadrul CSI nu a fost denunțat de niciuna dintre părți. Iar, în paralel cu aceasta, muncim pentru valorificarea potențialului oferit de Zona de Liber Schimb cu UE și încercăm să pătrundem pe alte piețe, mai puțin tradiționale pentru produsele moldovenești, cum ar fi direcția sudică. Foarte curând o să semnăm un Acord de comerț liber cu Turcia, care acoperă inclusiv produsele agricole, dar ne orientăm și spre Qatar sau Egipt. Deja avem primele semnale pozitive. Nu excludem și America de Nord: Canada, SUA. Pe termen imediat, având în vedere faptul că fructele și legumele sunt alterabile și nu pot fi păstrate o perioadă în-

delungată, asigurăm procesarea lor și ulterioara comercializare a concentratelor pe piețele tradiționale.

— *Care este situația cu alte țări din CSI, inclusiv Belarus și Kazahstan?*

— Pe moment, nu avem niciun mesaj oficial din partea acestor țări vizavi de aplicarea anumitor sancțiuni față de produsele moldovenești. Există doar semnale din partea transportatorilor, legate de dificultățile de tranzit pe teritoriul Ucrainei și al Federației Ruse, pentru a ajunge la piețele de destinație. Bineînțeles că aceste țări s-au angajat să nu facă reexporturi pe piața rusă... În acest context, avem așteptări mari de la vizita oficială a președintelui Belarusiei, Aleksandr Lukașenco, din 24-25 septembrie, când se va discuta și despre schimburile comerciale bilaterale și multilaterale dintre țările noastre. Încercăm să organizăm și un Forum moldo-belarus al oamenilor de afaceri, pentru ca să intensificăm contactele cu această țară.

Lumea oamenilor de afaceri demult a determinat prioritățile statului

— *Cine și unde a greșit, astfel încât am admis ca Acordul de Asociere și Zona de Liber Schimb să fie niște sperietori pentru foarte mulți moldoveni?*

— De fapt, e o schim-

bare istorică – iar asemenea schimbări întotdeauna sperie. Probabil că a fost puțin mediatizat, dar cele mai mari probleme vin de la cei care intenționat transmit mesaje eronate și care au politizat acest subiect. Lumea oamenilor de afaceri demult a determinat prioritățile statului. Mă refer la faptul că volumul schimburilor comerciale a înclinat deja balanța, cu peste 50 la sută, în favoarea UE, iar pe fundalul actualelor restricții comerciale, tot piața europeană ne salvează economia. Creșterea exporturilor pe piața Uniunii Europene înseamnă, pe de o parte, că produsele noastre sunt calitative și conforme cerințelor europene, doar că trebuie să facem mai multe investiții în acest domeniu, ca să nu trezim suspiciuni față de calitate. Pentru că în Europa deciziile nu sunt luate de politicieni, ci de sistem. Și, dacă se depistază că un lot de marfă a unui producător este neconform cu cerințele de calitate, atunci întreaga producție a acestui producător e scoasă de pe rafturi. Dar acesta nu poate afecta toată gama de produse exportate. Se pornește de la premisa că cel care face export, o face conștient, onest. Așadar, la bază sunt puse cu totul alte principii, lucru care nu se întâmplă pe piețele din Est. Acolo este o imprevizibilitate mult mai mare, decizii politice neașteptate, care pot afecta și da peste cap orice tranzacție efectuată.

— *Noi cam de vreo zece ani încoace tot trăim prin aceste decizii politice...*

— Care însă, per total, ne fac bine. În 2006, prima interdicție de export la vinuri în Rusia a fost și un prim „șut în fund”, care însă a devenit un benefic pas înainte pentru acest sector. Pentru că s-a restructurat, cei care nu erau onești și erau orientați doar spre piața rusă – s-au închis, iar această „salubritate”, însoțită de procesele de modernizare, a sporit calitatea producției alcoolice. Astăzi, această industrie trece printr-un nou stres care, sunt convins, o va face și mai puternică. Deja nu vom mai fi dominați de tentația exportului doar pe o singură piață. Nu în zadar vinificatorii noștri și-au propus să ajungă și în China, pe piața asiatică de desfacere, care este una enormă. Sunt inițiative ce prind deja contur și pe care le vom încuraja în continuare.

Declarațiile despre denunțarea Acordului nu sunt decât speculații politice

— *Mai multe partide politice au declarat că dacă vor veni la putere, vor denunța Acordul de Asociere. Ce ar putea să însemne acest lucru?*

— Ar însemna consecințe grave, pentru că va afecta cel puțin 50 la sută din comerțul nostru extern. Ar mai însemna, automat, introducerea taxelor vamale la produsele noastre, în situația în care multe industrii sunt deja dependente de piața europeană: zahărul, textilele, producerea de componente pentru industria autovehiculelor. Avem mai mulți investitori din țările europene, a căror producție e preluată de țările lor de origine, astfel impactul de destabilizare va fi nu numai pe exporturi, dar și la nivel macroeconomic. În plus, Acordul prevede linii de finanțare pentru toate ramurile economiei naționale și pentru sfera socială. De aceea, denunțarea Acordului – posibilă la modul teoretic – nu poate fi o decizie corectă. Sunt, mai curând, declarații pe baza cărora cineva încearcă, în disperare, să acumuleze capital politic.

— *Cred că ați intrat în istorie prin faptul că ați semnat fiecare dintre cele aproape 900 de pagini ale Acordului de Asociere. Ați lua-o de la capăt?*

— Au fost doi ani de muncă foarte intensă, iar meritul este al întregii echipe de negociatori. Nu am acceptat, tacit, toate propunerile venite din partea UE – am negociat cu adevărat, în cadrul a zeci de video conferințe și reuniuni. Și am finalizat lucrul asupra Acordului în termen-record și cu rezultate pentru economia noastră. M-am bucurat că constat că nu s-a mers după principiul „cine e mai mare și mai tare”, că în UE se respectă poziția țării partener, indiferent de dimensiunea ei și puterea de negociere. Este un Acord viu, care oricând poate fi supus unor modificări. Exemplul cel mai elocvent ține de majorarea cotelor, multe dintre care sunt flotante, în funcție de capacitățile de producție și potențialul de export. Este o deschidere din partea UE de a ajuta Moldova în asigurarea stabilității și durabilității creșterii economice.

— *Vă mulțumim pentru interviu și vă dorim succes!*

Arsen Markosyan alege fructele mai mășcate
Foto: Lilia Zaharia

La cules fructe de corn
Foto: Lilia Zaharia

Ac pentru cojocul... *embargourilor*

▶ urmare din pag. 1

Reprezentantul fabricii de conserve din Erevan, Armenia, care a venit după marfă tocmai la Telenești, spune că întreprinderea sa a ales Moldova, deoarece le convine prețul, dar mai ales calitatea fructelor. Vom cumpăra 20 de tone de fructe de corn, acestea vor fi folosite pentru prepararea dulcețurilor, a sucului și a compotului”, ne-a spus Arsen Markosyan. El a precizat, totodată, că nu este prima oară când vine în Moldova pentru a cumpăra produsele noastre. În luna mai a achiziționat, de la același agent economic, 60 de tone de nuci verzi, din care s-a făcut dulceață...

Firmele farmaceutice străine, interesate de fructele de pădure din Moldova

Pe lângă fructele propriu-zise, din livezi, Sergiu Plotnic exportă și fructe uscate de pădure, printre cele mai solicitate fiind

Sergiu Plotnic, agent economic din Telenești

scorușul, măcieșul și păducelul. „După ce sunt colectate, fructele sunt uscate și exportate. Și în acest caz, Polonia e țara care manifestă cel mai mare interes pentru asemenea produse”, ne spune Sergiu Plotnic. Producătorul afirmă că firmele farmaceutice străine sunt interesate de fructele de pădure din Moldova, deoarece acestea sunt ecologice. Astfel, pe parcursul ultimilor ani, întreprinderea sa a exportat fructe de pădure în Polonia, România și în Belarus.

Informația este confirmată de Krzysztof Żuk, primarul orașului Lublin, capitala voievodatului Lubel-

Krzysztof Żuk, primarul orașului Lublin din Polonia

skie din estul Poloniei, care susține că unul dintre cei mai mari producători polonezi de plante medicinale și-a manifestat interesul de a cumpăra materie primă din Republica Moldova. „Aveți un potențial mare de a intra pe piața externă, dar este necesar să faceți un efort ca să vă promovați «bogăția»”, spune el.

Internetul, prietenul fidel al unui agricultor modern

Sergiu Plotnic nu neagă importanța promovării, dimpotrivă, este convins că, pentru a-și face cunoscută și, în cele din urmă,

a-și vinde marfa, un agent economic nu trebuie să stea cu mâinile în sân, așteptând doar ajutor din partea statului. „Ca să fii prezent pe piața externă, este necesar să te impui. Nu ne promovează nimeni, dar participăm foarte des la expoziții naționale unde ne prezentăm produsele. Cel mai sigur partener de promovare astăzi este internetul. Cu ajutorul lui găsim agenți economici străini interesați de produsele noastre”, precizează producătorul.

O altă condiție esențială este diversificarea pieței. Astfel, potrivit experților, astăzi cei mai afectați de interdicția de a exporta fructe și legume în Federația Rusă sunt tocmai întreprinzătorii care, în pofida semnalelor existente, nu au dorit sau nu au știut să anticipeze problemele economice survenite în relația cu Moscova, respectiv s-au orientat exclusiv spre piața rusească. Totodată, aceiași experți consideră că situația este una temporară și că, în doi-trei

ani, producătorii de fructe și legume din Republica Moldova vor urma calea vinificatorilor. Și anume, își vor reorienta producția spre piața fie europeană, fie din alte regiuni, așa cum au reușit s-o facă vinificatorii după ce Rusia a sistat totalmente importurile de vinuri din țara noastră.

Câteva sugestii pentru a iniția exportul către Uniunea Europeană

Drumul merelor și strugurilor moldovenești spre Europa ar putea fi mai scurt chiar decât cel al vinurilor. Și asta pentru că, din 1 septembrie, a devenit funcțională Zona de Liber Schimb cu Uniunea Europeană – cu o lună mai devreme decât fusese prevăzut anterior -, iar Bruxellesul a anunțat că, în mod excepțional în acest an, va dubla, pentru Moldova, contingentele de export fără taxe vamale, negociate în contextul creării Zonei de Liber Schimb: pentru mere – de la 40 de mii de

tone la 80 de mii; pentru prune și struguri – de la 10 mii de tone la 20 de mii fiecare. La fel, Comisia Europeană va identifica surse financiare pe care le va direcționa către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare pentru a sprijini producătorii de fructe din Republica Moldova să-și stoccheză produsele până vor fi comercializate.

Ce trebuie să facă producătorul moldovean pentru a beneficia de aceste facilități? Evident, înainte de toate, să găsească partenerii comerciali. Iar aceștia, odată găsiți, să probeze că fac față standardelor de calitate. Astfel că producătorii și procesatorii de la noi, care vor dori să exporte fructe și legume în țările Uniunii Europene, vor trebui să facă dovada următoarelor acte: **certificatul de inofensivitate** – eliberat de către Direcțiile Teritoriale pentru Siguranța Alimentelor; **buletinele de analiză** – obținute la laborator; **certificatul fitosanitar și documentele comerciale**.

Totodată, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor atenționează producătorii agricoli că exporturile de fructe și legume din Moldova în Uniunea Europeană se vor efectua doar prin posturile sanitare-veterinare și fitosanitare de control din Giurgiuilești, Cahul; Leușeni, Hâncești și Sculeni, Ungheni.

Cerințele de export a fructelor și legumelor către România și alte state din UE

Pentru exportul fructelor și legumelor sunt necesare următoarele acte:

Certificatul de inofensivitate - (eliberat de către Direcțiile Teritoriale pentru Siguranța Alimentelor din cadrul ANSA);

Certificat fitosanitar - (eliberat conform Legii nr. 228 din 23.09.2010 cu privire la protecția plantelor și la carantina fitosanitară);

Buletine de analiză - obținute la laborator;

Documentele comerciale.

Laboratoarele care eliberează certificate de inofensivitate și fitosanitare sunt amplasate în orașele Chișinău și Bălți:

DENUMIRE LABORATOR	ADRESA
IS „Centrul de Carantină, Identificare, Expertize de Arbitraj și Dezinfectare a Producției”	mun. Chișinău, str. Meșterul Manole, 4 (etajul 7-8) www.carantina.md
Centrul Național de Sănătate Publică	mun. Chișinău, str. Gheorghe Asachi, 67a www.cnspl.md
Centrul de Sănătate Publică mun. Chișinău	mun. Chișinău, str. Hașdeu, 49 www.cspchisinau.md
„Centrul de Standardizare și Metrologie” din municipiul Bălți	mun. Bălți, str. Decebal, 13
Laboratorul de încercări a produselor agroalimentare din cadrul Institutului Național de Standardizare și Metrologie	mun. Chișinău, str. E. Coca, 28 www.metrtestcert.md
IS „Centrul de Standardizare și Experimentare a Calității Producției de Conserve”	mun. Chișinău, str. Uzinelor, 19

ATENȚIE: Exporturile de fructe și legumele în UE se vor efectua doar prin posturile:

- Postul de control sanitar – veterinar și fitosanitar Giurgiuilești, Cahul;
- Postul de control sanitar – veterinar și fitosanitar Leușeni, Hâncești;
- Postul de control sanitar – veterinar și fitosanitar Sculeni, Ungheni.

DE CE ÎI PASĂ Uniunii Europene de Moldova?

Moldova primește un sprijin puternic în creștere din partea Uniunii Europene și este, de departe, cel mai mare beneficiar al suportului financiar european pe cap de locuitor. În ultimii ani, multe state membre și-au sporit semnificativ ajutorul bilateral, ceea ce a permis ca în toate regiunile țării să existe proiecte de infrastructură, finanțate de UE. În mod neobișnuit pentru o țară destul de mică și care încă nu e membră a Uniunii Europene, Premierul Iurie Leancă a fost primit cu regularitate de către liderii europeni, cum ar fi Cancelarul german Angela Merkel sau Președintele francez Francois Hollande. În plus, un flux constant de vizite la nivel înalt a dovedit atenția și susținerea în ascensiune ale UE pentru Republica Moldova. Astfel, doar în primăvara lui 2014, la Chișinău s-au aflat Președintele Comisiei Europene și Președintele Consiliului European. Aproape lunar Moldova a fost vizitată de un Comisar European și aproape săptămânal - de miniștri ai statelor membre și alți demnitari din UE, care au venit cu promisiuni de a consolida cooperarea. Din declarațiile făcute de aceștia rezultă că Moldova e pe calea de a accede la un nou nivel al integrării europene: după ce, prima dintre țările Parteneriatului Estic, a câștigat liberalizarea regimului de vize și după ce a ratificat Acordul de Asociere, însăși perspectiva de membră a UE e din ce în ce mai tangibilă.

Martin Sieg,

Expert în integrare europeană

De ce, pentru Moldova, susținerea comunității europene este atât de importantă nu este greu de explicat - integrarea europeană e un proiect de dezvoltare fără de precedent, care a funcționat peste tot în Europa. Mai puțin evident este interesul UE în Republica Moldova... La o adică, Uniunea Europeană este o comunitate de 28 de state, cu o populație de peste 500 de milioane de oameni și cu un PIB ce depășește 13.000 de miliarde de euro. De ce ar avea ea nevoie de o Moldova cu puțin peste trei milioane de locuitori și un PIB de aproximativ șase miliarde de euro? Aparenta dificultate de a răspunde la această întrebare a alimentat speculațiile precum că în spatele sprijinului oferit pentru integrarea europeană a Republicii Moldova ar sta motive ascunse - în special, interese economice și geopolitice. Cu toate acestea, asemenea speculații nu corespund realității.

Este UE ghidată de un interes economic în Moldova?

Din punct de vedere economic, comparația dintre PIB-ul Uniunii Europene și cel al Republicii Moldova invalidează orice interes puternic din partea UE. Piața moldovenească nu este suficient de mare ca să genereze un interes politic semnificativ. Sutele de milioane, pe care Europa le oferă ajutor Moldovei, vor depăși orice beneficii economice pentru UE, într-un oricare viitor previzibil.

Este puțin probabil și că UE promovează integrarea europeană a Moldovei doar în interesul investitorilor europeni, care sunt în căutarea unor active economice. Astăzi, atractivitatea investițională a

Moldovei este limitată - și aceasta va crește doar atunci când țara se va integra într-o măsură suficient de mare în piața unică a UE, prin punerea în aplicare a Acordului de Asociere. Deocamdată, asistăm la situația când Europa încearcă să încurajeze investițiile europene în Republica Moldova, mai mult decât ar încerca investitorii din UE să pătrundă pe piață.

În cele din urmă, ar fi o greșală să încercăm a găsi o deosebire dintre interesele investitorilor europeni în Moldova și cele ale țării. Și asta pentru că e discutabil însuși interesul businessului european de a investi aici. De regulă, cele mai mari beneficiare ale investițiilor nu sunt țările din care vin investitorii, ci țările în care se investește. Aici sunt create locuri de muncă, este modernizată economia, cresc salariile și veniturile fiscale. De facto, statele UE concurează între ele însele pentru investiții. Astfel, dacă un investitor german decide să-și aducă capitalul în Moldova, cea care câștigă e mai curând Moldova, decât Germania.

Este cert: Europa nu e construită pe ideea că statele membre luptă doar pentru propriile lor beneficii, în detrimentul celorlalte țări. Dimpotrivă, conceptul din spatele pieței unice a UE se axează mai curând pe faptul că libera circulație a mărfurilor și a investițiilor va crea noi șanse pentru toți, conducând la creșterea economiilor, a piețelor și a comerțului, iar aceasta e în interesul comun al tuturor celor implicați. Deci, în cazul în care, odată cu integrarea europeană, economia Republicii Moldova crește, acest lucru este de bun augur și pentru UE. Totuși, cert e că acest interes este mult mai puternic pentru Moldova, decât pentru UE.

Foto: AP

Cât de viabile sunt raționamentele geopolitice?

Nu sunt convingătoare nici afirmațiile precum că UE, în Moldova, este ghidată de raționamente geopolitice. Unde ar trebui să fie un astfel de interes geopolitic?

Evident că în Europa de Est - odată cu crearea de către Rusia, împreună cu Belarus și Kazahstan, a Uniunii Vamale - a apărut o competiție între vectorul de integrare europeană și cel de integrare euro-asiatică. La fel, e posibil ca această competiție, precum și poziția critică a Moscovei față de integrarea europeană, să fi alimentat impresia că UE dorește să tragă țările est-europene departe de orbita Rusiei. Dar, în realitate, politicile UE nu urmează astfel de modele geopolitice.

În primul rând, UE nu este un actor uniform, ce-și construiește strategiile ca un stat național, ci o uniune de 28 de țări, care e nevoită să-și coordoneze relațiile externe prin identificarea compromisurilor dintre interesele și punctele de vedere individuale. Chiar înainte de escaladarea crizei din Ucraina au existat unele state membre - în special, în Est - care au preferat o politică de izolare față de Rusia. Totodată, alte state UE - mai ales în Europa de Vest, inclusiv Franța, Germania și Italia - au urmat o politică de angajament și de incluziune în raport cu Rusia.

Nu este vorba de faptul că UE nu și-ar fi făcut anumite griji legat de Rusia. Deja de ceva vreme, relațiile UE-Rusia se aflau sub semnul unei frustrări, generate de îngrijorarea Europei privind tendințele autoritare și corupția din această țară, de dificultățile de a găsi, de ambele părți, un numitor în cadrul negocierilor pentru Zona de Liber Schimb și asupra unui nou acord de parteneriat UE-Rusia, și de punctele de vedere diferite privind problemele de securitate europene, inclusiv soluționarea conflictelor prelungite din Abhazia, Osetia de Sud și Transnistria. Totuși, abia escaladarea din Ucraina a fost cea care a tensionat fundamental relațiile dintre Rusia și UE, consolidând coerența politicii UE față de Rusia. Totuși, în ansamblu, scopul definit inițial de UE în relația sa cu Rusia a fost cel al unui parteneriat strategic - intenția, în mare parte, împărțită în cadrul UE.

UE este cel mai puțin interesată într-o competiție geopolitică cu Rusia

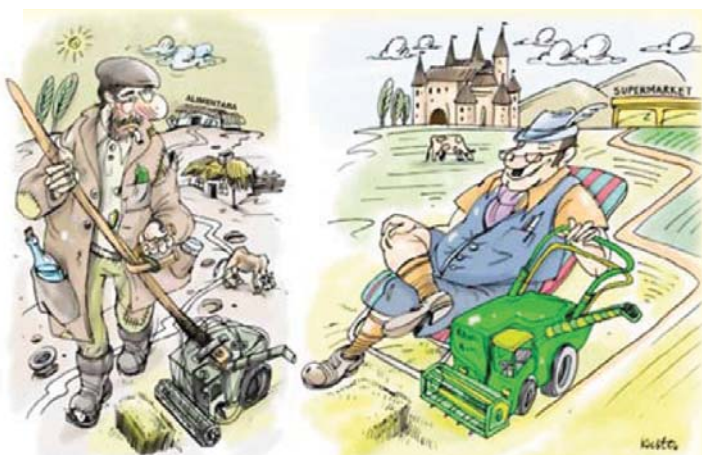
Cu siguranță, percepția liderilor ruși este că UE încearcă să excludă Rusia din sfera sa tradițională de influență, limitându-i spațiul de manevră. Dar tocmai faptul că Rusia vede în acest fel lucrurile, simțindu-se contestată, este pentru UE un argument în plus ca să nu se angajeze

în asemenea jocuri geopolitice. De ce Uniunea Europeană ar vrea să înstrăineze Rusia? Ce ar avea de câștigat? Pentru UE, mărimea definește interesele, chiar dacă economia Rusiei nu e mai mare decât cea a Italiei, cu un PIB de aproximativ 1,6 trilioane de euro în UE. În aceeași ordine de idei, ca populație și economie, Ucraina este de peste zece ori mai mare decât Moldova. Dar, cu un PIB de circa 135 de miliarde de euro, economia Ucrainei se ridică la nivelul de doar vreo jumătate din economia unor state mai mici din UE, cum ar fi Austria sau Danemarca. Așadar, chiar dacă Ucraina și Moldova ar fi aderat la Uniunea Vamală, nu s-ar fi produs o schimbare majoră în echilibrul european de putere.

Bineînțeles că perspectiva este la fel de importantă. Pentru orice actor focusat astăzi pe dezvoltarea Europei de Est contează foarte mult dacă această zonă va rămâne în sfera de influență a Rusiei sau dacă integrarea europeană va prevala. Acest lucru e valabil pentru statele estice ale UE, care la fel sunt îngrijorate de Rusia, pentru țările ce se află între Rusia și UE, și, în definitiv, pentru Moscova, ea însăși cu legături strânse în spațiul post-sovietic. Dar pentru UE în ansamblu creșterea Asiei, în general, și a Chinei, în particular, reprezintă o provocare strategică mult mai mare. Și UE este cel mai puțin interesată într-o competiție geopolitică cu Rusia în Europa de Est. Uniunea Europeană, mai curând, își dorește un parteneriat cu Moscova, decât o Rusie dependentă de China...

De facto, politicile UE în Europa de Est nu au fost concepute ca o competiție cu Rusia. Principalele oferte ale Uniunii Europene - Zona de Liber Schimb și regimul fără vize - au fost gândite pentru a fi pe

Pentru UE creșterea Asiei, în general, și a Chinei, în particular, reprezintă o provocare strategică mult mai mare. Și UE este cel mai puțin interesată într-o competiție geopolitică cu Rusia în Europa de Est. Uniunea Europeană, mai curând, își dorește un parteneriat cu Moscova, nu o Rusie dependentă de China.

Caricatura: IDIS „Viitorul” și Institute of World Policy (IWP) din Ucraina

Condițiile din satele țărilor dezvoltate ale UE sunt pentru a trăi și nu pentru a supraviețui, așa cum se întâmplă în R. Moldova. Satele europene au infrastructura necesară, acolo există rețele de supermarketuri recunoscute la nivel mondial, îngrijire medicală, drumuri de calitate, școli, posibilitatea de dezvoltare a afacerilor fermierilor. Totodată, în țările din UE se investește foarte mult în agricultură. În cele mai multe țări, fermierii se bazează pe un sprijin guvernamental. În Marea Britanie, de exemplu, ponderea subvențiilor publice pentru producția agricolă depășește 25% și este una dintre cele mai mari din lume.

Salariul minim în țările Uniunii Europene este net superior celui din R. Moldova. Cu un salariu minim de 84 euro (1.560 de lei), R. Moldova este depășită inclusiv de țările UE cu cele mai mici salarii minime - Bulgaria cu 173 euro, România cu 190 euro. În șase țări din Europa, angajatorii nu pot plăti mai puțin de 1.200 euro lunar: Luxemburg - 1.921 de euro, Belgia - 1.501 euro, Olanda - 1.485 de euro, Irlanda - 1.461 euro, Franța - 1.445 de euro, Marea Britanie - 1.216 euro. Cu un salariu minim, un moldovean își poate cumpăra 1300 de ouă, un spaniol - 5570 de ouă, un austriac - 6890 de ouă.

Caricatura: IDIS „Viitorul” și Institute of World Policy (IWP) din Ucraina

deplin compatibile cu regimul de liber schimb și cel de călătorie, existente în cadrul CSI. În același timp, UE și-a propus să negocieze o zonă de liber schimb cu Rusia. Astfel, nu UE a fost cea care a pus țările din Europa de Est în situația de a fi nevoite să aleagă, ci Rusia, prin crearea Uniunii Vamale. Nimeni nu poate avea un regim de liber schimb și un regim vamal în același timp. Astfel, mai mult decât pentru vreun oarecare plan geopolitic împotriva Rusiei, Uniunea Europeană ar putea fi acuzată de ignoranță: fiindcă UE s-a dovedit a fi nepregătită pentru o eventuală problemă generată de percepția Rusiei precum că integrarea europeană ar fi o provocare politică vizavi de propria influență a Moscovei în Europa de Est.

Politicile UE în Europa de Est: mai mult reactive, decât strategice

În realitate, ofertele de integrare europeană, făcute de UE țărilor din Europa de Est, au fost doar într-o mică măsură ghidate de un interes strategic, ele fiind mai curând o reacție a UE la aspirația europeană a statelor din regiunea dată. După ce numărul statelor membre aproape că s-a dublat, odată cu aderarea a 12 țări în anii 2004 și 2007, Uniunea Europeană a suferit de oboseală extinderii ulterioare. În special, în Europa de Vest, opinia publică și liderii politici au devenit foarte reticenți față de asumarea oricărui angajament suplimentar privind integrarea europeană, optând mai întâi pentru o perioadă mai lungă de consolidare internă.

Ca o consecință, politica de vecinătate a UE în Europa de Est, lansată în 2004, nu a răspuns așteptărilor unor țări precum Moldova și Ucraina. Totuși, lansarea, în 2007,

Din punct de vedere economic, comparația dintre PIB-ul Uniunii Europene și cel al Republicii Moldova invalidează orice interes puternic din partea UE. Piața moldovenească nu este suficient de mare ca să genereze un interes politic semnificativ. Sutele de milioane, pe care Europa le oferă ajutoare Moldovei, vor depăși orice beneficii economice pentru UE, într-un oricare viitor previzibil.

a Parteneriatului Estic - cu ofertele de liberalizare a regimului de vize și de creare a zonei de liber schimb, care să conducă la acordurile de asociere - a fost, din nou, mai puțin o inițiativă a UE, ci un răspuns la dorințele Ucrainei și Moldovei. Așadar, mai mult decât pentru orice plan geopolitic, Uniunea Europeană poate fi blamată pentru lipsa unei viziuni strategice în Europa de Est.

În definitiv, ar fi o greșeală generală să tratăm politicile Uniunii Europene prin prisma standardelor tradiționale ale geopoliticii. Europa unită a fost construită mai curând pe respingerea, decât pe perpetuarea politicii tradiționale de putere. Un principiu fondator al comunității europene este de a înlocui logica de câștig sau pierdere din disputele de dominare și cele teritoriale prin dezvoltarea unor interese economice comune în Europa. Astfel, UE este construită pe ideea unei noi ordini europene, în care statul de drept prevalează asupra legii celui mai puternic. Și, contrar convingerii precum că UE ar încerca să lipsească Rusia de sfera sa de influență, de facto Uniunea Europeană nu recunoaște legitimitatea în sine a sferelor de influență, optând pentru alegerea liberă a fiecărei țări.

Contra principiului în sine de politică a puterii geopolitice în Europa de Est...

Ceea ce se întâmplă astăzi în Europa de Est nu e un simplu concurs geopolitic. De fapt, cei mai importanți jucători - UE, Rusia și alte țări din Europa de Est - nu doar că urmăresc interese diferite. Intențiile lor sunt diferite în esență. Între toți acești actori, doar Rusia are un interes geopolitic clar, fiind preocupată de faptul că integrarea europeană îi va reduce din influența și din pârghiile pe care le are asupra spațiului post-sovietic. Uniunea Europeană însă, mai mult decât a se opune Rusiei, e interesată să se opună principiului în sine de politică a puterii geopolitice în Europa de Est, promovând în schimb propriile valori. Iar cele trei țări est-europene care au semnat recent acordurile de asociere cu Uniunea Europeană - Ucraina, Moldova și Georgia - văd integrarea europeană, înainte de toate, ca pe un instrument pentru propria modernizare și dezvoltare economică.

Situația ce rezultă este oarecum paradoxală: țări precum Moldova, Ucraina și Georgia sunt mult mai puternic interesate în

aprofundarea integrării lor cu UE, decât cu Rusia, pe când Rusia este mult mai mult interesată în Europa de Est, decât se dovedește a fi UE. Acest lucru nu înseamnă că UE nu va avea grijă de Europa de Est, în general, sau de Moldova, în particular. Dimpotrivă: Uniunii Europene îi pasă, evident, de Republica Moldova mult mai mult decât i-ar dicta orice interes egoist. Și motivul ce determină UE să fie preocupată de Moldova are prea puțin de-a face cu un interes economic sau geopolitic tradițional.

De ce îi pasă UE de Moldova?

Așadar, de ce îi pasă Europei de Moldova? Pentru că, fiind un stat european, Moldova are dreptul recunoscut de a participa plenar în procesul de integrare europeană. La modul ideal, s-a dorit ca proiectul de unificare europeană să fie pentru întregul continent, deschis fiecărui stat european, dar aceasta nu înseamnă că UE încearcă să impună cuiva integrarea europeană. În același timp, prin propriile sale valori, UE se vede obligată să sprijine țările al căror scop este integrarea europeană și care promovează și pun în aplicare valorile europene. Și Republica Moldova este în mod clar un membru al familiei europene.

Astfel, sprijinul UE pentru Moldova este fundamentat mai mult pe valori, decât pe interese. Din acest motiv, chiar și în agravanta competiție cu Uniunea Vamală în Europa de Est, asistența financiară sau economică a UE nu a fost acordată doar pentru aderarea unor țări la ofertele ei de integrare, sprijinul european fiind în continuare condiționat cu eforturile de reformă. În consecință, politicile UE față de Republica Moldova au avut o abordare ambivalentă. Pe de o parte, UE a rămas critică față de deficiențele în ceea ce privește corupția, statul de drept sau economia de piață, și a făcut presiuni pentru reforma. Pe de altă parte, UE a sprijinit cu fermitate aceste reforme și cursul pro-european al Moldovei.

Faptul că UE tratează Moldova ca pe o țară europeană se bazează preponderent pe valori, respectiv atenția UE este mult mai importantă decât interesul ei. Iar Guvernul a înregistrat succese considerabile în sporirea acestei atenții, făcând ca țara, în pofida neajunsurilor din domeniile de reforme cruciale, să fie pe drumul cel bun. Prin proximitatea geografică și stadiul reformelor, Moldova e în mare măsură percepută ca o țară est-europeană care este deja cel mai aproape de UE.

Fără îndoială, UE are un interes în procesul de integrare europeană a Moldovei. Precedând planurile referitoare la constituirea Uniunii Vamale, Parteneriatul Estic nu a fost conceput sau pregătit pentru o competiție cu Rusia în Europa de Est. Este cert, în același timp, că fie succesul, fie eșecul acestei inițiative vor avea un impact asupra credibilității Uniunii Europene. Până acum, Parteneriatul Estic a reprezentat doar un succes limitat. Astfel, dorința ca Moldova să

fie un succes al integrării europene este, pentru UE, și o probă a propriei credibilități.

Adevăratul interes al UE: valori, stabilitate și dezvoltare

Există însă și un al doilea motiv fundamental și pe termen lung, în afară de credibilitate, pentru care UE este interesată în dezvoltarea țărilor din Europa de Est: chestiunea stabilității și a securității regionale. Cu toate acestea, pentru UE, securitatea din Europa de Est depinde mai puțin de faptul dacă țările din respectiva zonă aparțin blocului vestic sau celui estic de state, ci de dezvoltarea și de stabilitatea internă a acestora. Iar pentru Uniunea Europeană cea mai mare amenințare pentru stabilitate este lipsa unei dezvoltări durabile în aceste țări.

Din clipa în care și-au declarat independența, țări precum Ucraina și Republica Moldova au rămas cu mult în urma ritmurilor de dezvoltare a statelor din UE. În Polonia sau în Țările Baltice rata medie anuală de creștere economică a fost, în ultimele două decenii, de patru la sută sau mai sus. În Moldova - de doar 1%... Această lipsă de dezvoltare a condus la creșterea emigrației și la îmbătrânirea populației țării, astfel reducându-se și mai mult potențialul de creștere în viitor.

Alături de corupția larg răspândită și deficiența normelor de drept, problemele în cauză creează premise adânci de instabilitate în Europa de Est. Bunăoară, să luăm criza din Ucraina: fără implicarea Rusiei, conflictele din această țară nu ar fi putut escalada la dimensiunile pe care le cunoaștem astăzi. Dar fără corupția excesivă și lipsa de prosperitate, care au subminat legitimitatea și încrederea în autoritățile statului ucrainean cu mult înainte, aceste conflicte, foarte probabil, nici nu ar fi apărut. Dacă Moldova ar fi o țară mai prosperă, iar statul de drept - mai puternic, de asemenea, ar fi mai ușoară soluționarea conflictului transnistrean.

Conflicte precum cele din Ucraina sau Moldova afectează securitatea europeană, iar instabilitatea în Europa de Est poate genera alte amenințări pentru țările UE, cum ar fi crima organizată. În acest sens, integrarea europeană este, pentru UE, și un mijloc de a depăși instabilitățile cronice din Europa de Est. În cazul Republicii Moldova, integrarea europeană nu funcționează doar ca o modalitate de a asigura stabilitatea țării prin apartenența la o Uniune mai mare. Mai curând, aici integrarea europeană este un furnizor extern pentru reformele și condițiile interne de care Moldova are nevoie pentru a-și îmbunătăți dezvoltarea. Timp de o jumătate de secol de Europă unită, Uniunea Europeană a însușit experiența care spune că punerea în aplicare a valorilor fundamentale ale UE - drepturile omului, statul de drept, buna guvernare, democrația, economia de piață cu șanse egale - este cea mai bună garanție pentru a asigura prosperitatea și stabilitatea.

Europa prin ochii bunicilor noștri sau

Altfel despre „fără vize”

Aurel și Emilia Dănilă, în vârstă de 80, respectiv 74 de ani, sunt bunicii pe care, probabil, și i-ar dori orice tânăr. Vorbele lor sunt pline de sens, dovadă a unei vieți trăite cu demnitate. Vorbe care te provoacă să-ți pui, la rândul tău, niște întrebări și să pornești în căutarea răspunsurilor. Nici nu este de mirare însă, dacă e să ținem cont de activitatea profesională a eroilor noștri. Aurel Dănilă este doctor habilitat în medicină, profesor universitar, șef de catedră la Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Emilia Dănilă a fost profesora de clasele primare la Liceul „Ion Creangă” din Chișinău.

Olga Ciobanu

Și-au făcut pașapoarte biometrice încă la începutul primăverii, cu o lună înainte de liberalizarea regimului de vize în spațiul european. S-au grăbit să fie printre primii, pentru a-și realiza un vis mai vechi - să viziteze țările Beneluxului (Belgia, Olanda, Luxemburg) și muzeele din inima Parisului. În mod special, își doreau să ajungă la Atelierul celebrului Brâncuși, și și-au urmat pas cu pas visul.

Astăzi, își ascund cu greu entuziasmul când povestesc despre Muzeul Van Gogh din Amsterdam; despre infinitele săli ale Luvrului și Mona Lisa lui Leonardo da Vinci, pe care au întâlnit-o acolo și în fața căreia au stat înmărmuriți minute în șir; despre impresionanta Catedrală Notre-Dame din Paris sau despre cum și-au odihnit picioarele pe iarba de lângă simbolul capitalei franceze, Turnul Eiffel.

De fapt, ei nici nu prea încearcă să-și voaleze impresiile - de ce ar face-o, la o adică? „Diferența dintre Est și Vest e ca dintre cer și pământ. Ca să înțelegi cum trăiesc oamenii în Europa, trebuie să vezi asta cu ochii

Emilia și Aurel Dănilă la Paris

tai”, mi-au spus soții Dănilă. „Anterior, am vizitat mai multe țări, majoritatea din spațiul estic, însă nicăieri nu am văzut mai multă blândețe pe fețele oamenilor”, adaugă cei doi.

Le-a mai plăcut Europa pentru că este curată și ordonată, pentru că își respectă și îngrijește frumos bătrânii, pentru drumurile „pe care nici nu simți că mergi”. Ce-i drept, când a ieșit prima dată la plimbare cu nepoata, în Bruxelles, dna Dănilă și-a pus tocure. A renunțat însă rapid la ele, când a văzut „cât de simplu și comod se îmbracă europenii”. Iar pentru dl Dănilă un motiv în plus ca să-i placă Europa a fost acela că, în cele zece zile cât au stat acolo, nu a văzut niciun om beat...

Surprize moldovenești și revelații europene

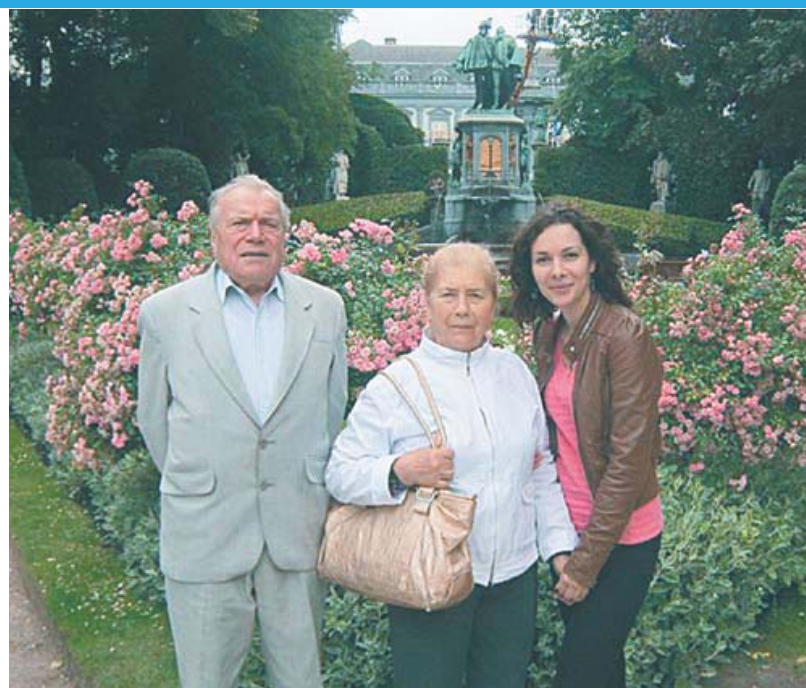
Vizita în Europa nu s-a lăsat fără surprize. Dar a fost o surpriză frumoasă, care i-a convins o dată în plus pe eroii noștri că moldovenii care muncesc și sunt onești se integrează rapid oriunde. Vorba e că șoferul autobuzului, care i-a dus de la Bruxelles la Paris, s-a dovedit a fi chiar fostul vecin de scară al familiei Dănilă.

Călătorind din Belgia

în Franța, soții Dănilă au realizat pe viu că sloganul „Unitate în diversitate” nu este doar unul formal penierii nu am văzut mai multă blândețe pe fețele oamenilor”, adaugă cei doi.

Așa cum, de altfel, tot numai cu pașaportul, soții Dănilă au plecat de la Chișinău. I-am întrebat cum a fost intrarea în Uniunea Europeană, dacă li s-a cerut acel enorm pachet de acte, cu care deseori sunt speriați moldovenii după 28 aprilie. Mi-au mărturisit că, la Aeroportul din Bruxelles li s-a cerut biletul retur, pe care soții Dănilă nu-l aveau însă la îndemână... Grănicerii de frontieră au identificat, cu mult calm, biletul în calculator, i-au atenționat respectuos să prezinte pe viitor biletul tur-retur în formă tipărită și... le-au urat ședere plăcută în Europa.

„Cel mai mult mă bucur pentru tânără generație. Dacă astăzi putem călători atât de ușor, putem vedea lumea, înseamnă că nu am

Soții Dănilă și nepoata Otilia Vlasov

În Uniunea Europeană nu există granițe, respectiv oamenii pot călători fără vize și chiar fără pașaport. Toate acestea au devenit posibile datorită creării spațiului Schengen, din care în prezent fac parte 26 de state, urmând să adere România și Bulgaria. Deplasările fără vize permit europenilor din regiunile învecinate nu doar să-și planifice călătoriile în ultimul moment, dar și să meargă la cumpărături, la medic și chiar la frizer în țara europeană vecină, unde calitatea este mai bună sau prețurile sunt mai mici.

Caricatura: IDIS „Viitorul” și Institute of World Policy (IWP) din Ucraina

trăit și muncit în zadar”, mi-a spus la despărțire dl Aurelian Dănilă. Apoi mi-a șoptit: „Deja știu unde vom merge la anul - în Italia. Numai să nu-i spuneti doamnei mele, e o surpriză!”.

Patru luni de libertate și demnitate

La 28 august, s-au împlinit patru luni de când cetățenii Republicii Moldova pot călători în țările UE doar în baza pașaportului biometric. Țara noastră este prima din Parteneriatul Estic, care a obținut un asemenea regim - realizare calificată de către oficialii și analiștii europeni drept cel mai vizibil progres în procesul de integrare europeană. Acest lucru a fost posibil pentru că Moldova și-a îndeplinit angajamentele asumate în cadrul Planului de acțiuni

moldo-comunitar pe vize, a făcut și continuă să facă reforme ce vor apropia țara de standardele europene. În mod firesc, însă, o astfel de libertate presupune și respectarea unor reguli de joc.

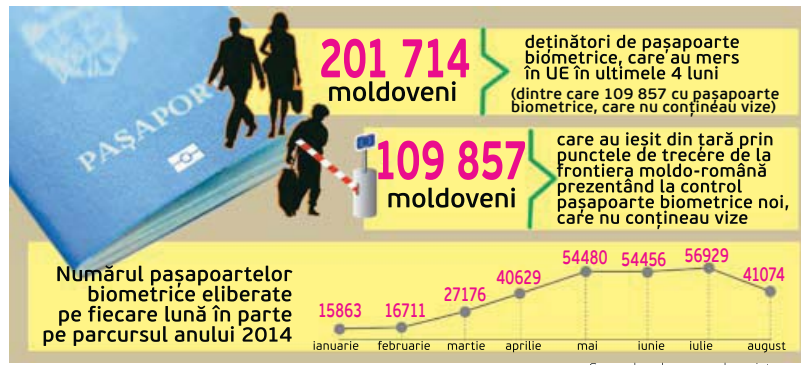
Anularea vizelor permite libera circulație în: **22 de țări UE** - Austria, Belgia, Cehia, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Polonia, Portugalia, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia; în **patru țări UE care nu sunt membre Schengen** - România, Bulgaria, Croația, Cipru; în **patru state non-UE** - Norvegia, Islanda, Elveția, Liechtenstein. **Marea Britanie și Irlanda nu au aderat la Schengen.**

Avem dreptul la călătorii pe termen scurt, de

până la 90 de zile timp de șase luni, fără dreptul de muncă, studii, reintregirea familiei ș.a.

Putem călători doar dacă avem pașaport biometric valabil, care poate fi perfectat atât acasă, cât și la ambasadele/consulatele țării noastre de peste hotare. Din 1 ianuarie 2011, Republica Moldova eliberează doar pașapoarte biometrice. Cetățenii care, din varii motive, nu doresc să-și perfecțeze pașaport biometric vor trebui să solicite viză Schengen.

Autoritățile de frontieră din UE pot solicita anumite documente ce confirmă condițiile de ședere (de exemplu, rezervare de hotel sau adresa și numele persoanelor la care mergeți, bilet tur-retur, asigurarea medicală, dovada că aveți bani pentru a vă întreține), însă nu în mod obligatoriu.

Sursa: border.gov.md, registru.md

